

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ В ПРОСТОРІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Мар'яна БАНЕВИЧ

*асистент кафедри англійської філології та методики
навчання англійської мови*

*Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ORCID: 0009-0001-0881-9569

m.banevych@tnpu.edu.ua

Роль мови у формуванні політичних ідеологій незаперечна. Концептуальні метафори, які пов'язують абстрактні політичні ідеї з конкретним досвідом, відіграють ключову роль у політичному дискурсі. У статті досліджується провідна роль концептуальної метафори у формуванні політичної комунікації та суспільного сприйняття. Спираючись на когнітивну лінгвістику та політичну теорію, дослідження вивчає, як метафори функціонують як когнітивні інструменти, що структурують абстрактні політичні концепції через знайомий, відчутний досвід. Ключові рамки, такі як «політика як війна», «нація як сім'я» та «економіка як здоров'я», аналізуються, щоб продемонструвати їхній вплив на формування політики, емоційний резонанс і риторичні стратегії. Дослідження об'єднує останні наукові внески включно з роботами Дж. Лакоффа, П. Чілтона та А. Музольфа, щоб запропонувати вичерпний огляд метафоричних застосувань у політичному дискурсі. Міжкультурні порівняння виявляють як універсальні, так і культурно-специфічні метафори, підкреслюючи їх адаптивність у різних політичних системах. Тематичні дослідження, такі як президентські дебати у США, кампанії Brexit і риторика щодо зміни клімату, ілюструють практичні наслідки використання метафор у різних політичних контекстах. Стаття підкреслює пізнавальну та переконливу силу метафор у мобілізації громадської думки та легітимізації політичних планів. Стаття також визначає нестачу інформації в наявних дослідженнях, зокрема в автоматизованому аналізі метафор і лонгitudinalних дослідженнях, пропонуючи напрями для майбутніх досліджень. Поєднуючи лінгвістичні та політичні перспективи, дослідження дає цінну інформацію про стратегічну реалізацію концептуальних метафор у сучасному політичному дискурсі. Окрім того, у цій статті досліджується, як концептуальні метафори впроваджуються в політичну комунікацію, аналізуючи їхній вплив на громадську думку та формування політики. Дослідження спирається на мовні та політичні теорії, щоб правильно трактувати розуміння динамічної взаємодії між мовою та політикою.

Ключові слова: *концептуальна метафора, політичний дискурс, метафоризація, політичні промови, когнітивна лінгвістика, міжкультурний аналіз.*

IMPLEMENTATION OF CONCEPTUAL METAPHOR IN THE SPACE OF POLITICAL DISCOURSE

Mariana BANEVYCH

*Assistant at the Department of English Philology and Methods of Teaching English
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*

2 M. Kryvonosa str., Ternopil

ORCID: 0009-0001-0881-9569

m.banevych@tnpu.edu.ua

The role of language in the formation of political ideologies is undeniable. Conceptual metaphors that link abstract political ideas to concrete experiences play a key role in political discourse. The article examines the key role of conceptual metaphor in the formation of political communication and public perception. Drawing on cognitive linguistics and political theory, the study examines how metaphors function as cognitive tools that structure abstract political concepts through familiar, tangible experiences. Key frames such as Politics as War, Nation as Family, and Economics as Health are analyzed to demonstrate their impact on policy-making, emotional resonance, and rhetorical strategies. The study brings together recent scholarly contributions, including those of Lakoff, Chilton, and Mussolf, to offer a comprehensive overview of metaphorical uses in political discourse. Cross-cultural comparisons reveal both universal and culture-specific metaphors, emphasizing their adaptability in different political systems. Case studies such as the US presidential debates, Brexit campaigns and climate change discourse illustrate the practical implications of using metaphors in different political contexts. The article emphasizes the cognitive and persuasive power of metaphors in mobilizing public opinion and legitimizing political plans. The paper also identifies the insufficient level of existing research, particularly in automated metaphor analysis and longitudinal studies, suggesting directions for future research. Combining linguistic and political perspectives, the study provides valuable information about the strategic implementation of conceptual metaphors in contemporary political discourse. In addition, this article examines how conceptual metaphors are incorporated into political communication, analyzing their impact on public opinion and policy-making. The study draws on linguistic and political theories to overcome misinterpretations of the dynamic interplay between language and politics.

Key words: *conceptual metaphor, political discourse, metaphorization, political speeches, cognitive linguistics, cross-cultural analysis.*

Постановка проблеми. Політичний дискурс слугує полем битви, де різні ідеології змагаються за домінування. У цьому контексті мова стає інструментом для переконання, керування та маніпуляції. Концептуальні метафори – це не просто риторичні вигадки; вони структурують думку та впливають на те, як сприймаються політичні реалії. Концептуальні метафори слугують когнітивними рамками,

які укладають те, як люди розуміють і інтерпретують події в політиці. Зіставляючи абстрактні політичні концепції на більш конкретний, знайомий досвід, ці метафори дозволяють політикам, ЗМІ та іншим зацікавленим сторонам формулювати складні проблеми у спосіб, який резонує з громадськістю. Незважаючи на їхню важливість, систематичне дослідження концептуальних метафор у політичному дискурсі залишається не досить розвиненим. Наявні дослідження часто зосереджені на окремих прикладах, залишаючи прогалину в комплексних структурах, які пояснюють універсальність і мінливість цих метафор у різних політичних системах і культурах. Багато політичних діячів і широка громадськість часто не усвідомлюють, наскільки глибоко метафори формують їхнє розуміння політичних питань. Ця неусвідомленість дозволяє метафорам непомітно впливати на процеси мислення, потенційно призводячи до упередженого або маніпуляційного тлумачення політичних реалій. Політичні дискурси значно відрізняються в різних культурах і політичних системах, що призводить до різноманітного використання та впливу конкретних метафор. Хоча деякі метафори можуть бути універсально ефективними, інші глибоко вкорінені в місцевому культурному чи історичному контексті. Розуміння цих відмінностей є важливим для аналізу глобальних і локальних стратегій політичних діячів. Хоча когнітивна лінгвістика дає цінну інформацію про те, як метафори структурують думку, їй часто бракує критичного погляду на динаміку влади та ідеологічні наслідки. І навпаки, критичний аналіз дискурсу зосереджується на владі та ідеології, але іноді не помічає когнітивної основи метафоричної мови. Цей недолік вимагає більш комплексного підходу до вивчення концептуальних метафор у політичному дискурсі. Стратегічне використання метафор у політичному дискурсі має значні наслідки для формування громадської думки, впливу на результати виборів та легітимізації чи делегітимізації політичних рішень. Однак емпіричні дослідження прямого впливу метафоричного фреймінгу на суспільну поведінку та прийняття політики залишаються обмеженими. Навмисне використання метафор для оформлення політичних дебатів викликає етичні проблеми, особливо коли вони використовуються для викликання страху, виправдання насильства або поляризації суспільств. Розуміння етичних меж і потенційних ризиків метафоричного оформлення в політичному дискурсі має вирішальне значення для підтримки демократичних принципів. Усі ці питання наголошують на важливості та необхідності проведення детального аналізу концептуальної метафори у політичному дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки метафора є основою для створення понять і властива мові як системі, аналіз метафори проводиться у різних дискурсах. Вивчення концептуальних метафор почалося з основоположної праці Дж. Лакоффа та М. Джонсона. Вони стверджували, що «метафори – це не просто мовні засоби, а когнітивні засоби, які формують те, як люди розуміють абстрактні поняття» [3, с. 85]. Спираючись на їхню структуру, Дж. Лакофф досліджував, як метафори використовуються в політичному фреймінгу, вводячи такі терміни, як «нація як сім'я» та «політика як війна» [7, с. 42]. Це дає підтвердження факту, що найяскравіше метафора втілюється якраз у політичному дискурсі.

Останні дослідження розширили цю теоретичну основу. Наприклад, А. Музольф зосередився на «метафорах тіла» в політичному дискурсі, аналізуючи, як метафори, пов'язані зі здоров'ям (наприклад, «політичне тіло», «хвора економіка»), обрамляють кризи [8, с. 61]. П. Чілтон представив критичний когнітивний підхід, підкреслюючи, як метафори в політичному дискурсі взаємодіють із ширшими когнітивними та соціальними структурами. Е. Семіно також активно долучається до розгляду метафор у політичному дискурсі, зокрема аналізу концепту «хвороба».

Незважаючи на ці досягнення, все ще наявний обмежений міжкультурний аналіз політичних метафор, особливо в незахідному контексті. Крім того, взаємодія між мінливим політичним кліматом (наприклад, популізмом, глобалізацією) і метафоричним оформленням потребує глибшого дослідження.

Мета. Це дослідження спрямоване на аналіз реалізації концептуальних метафор у політичному дискурсі, зосереджуючись на їхній ролі у формуванні суспільного сприйняття та впливі на політичну поведінку. Дослідження спрямоване на виявлення загальних метафоричних рамок, вивчення їхніх когнітивних і риторичних функцій і вивчення їх варіацій у різних політичних контекстах. Ця стаття також має на меті сприяти глибшому розумінню взаємодії між мовою, мисленням і політикою, наголошуючи на необхідності критичного усвідомлення метафоричних рамок у політичному дискурсі. Ще одним пріоритетним аспектом наукової розвідки є поінформовання політичних діячів, медіапрофесіоналів та науковців про стратегічний потенціал метафор у формуванні політичних наративів та просуванні ідеологічних планів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуальна метафора є частиною загальної мови та концептуальних правил, які поділяють представники культури. Це поняття широко використовується у когнітивній лінгвістиці. Ця галузь науки спрямована на дослідження та розуміння взаємодій між мовою, когнітивними функціями та їх перетин. Важливим основним принципом цього підходу є те, що багато, якщо не всі лінгвістичні явища можна пояснити за допомогою загальних когнітивних принципів. У когнітивній лінгвістиці ці метафори є систематичними, оскільки є певна кореляція між структурою вихідної галузі та структурою цільової галузі. Зазвичай ми визнаємо ці речі з точки зору загального розуміння. У своїй праці З. Кевечеш пише: «Оскільки концептуальні метафори взяті з колективного культурного розуміння, вони з часом стали лінгвістичними умовностями» [6, с. 86]. Це пояснює, чому визначення такої кількості слів і ідіоматичних виразів залежать від розуміння прийнятих концептуальних метафор.

Зв'язки, які ми встановлюємо, здебільшого несвідомі. Вони є частиною майже автоматичного мисленнєвого процесу. Для підтвердження цієї гіпотези згадаємо працю Е. Семіно, де дослідниця описує, що «...хоча інколи, коли обставини, що викликають у пам'яті метафору, є несподіваними чи незвичними, викликана метафора також може бути більш незвичайною» [9, с. 168]. Базисні фрейми здійснюють трактування концептуальної метафори. Так, Жаботинська виділяє «предметний, акціональний, посесивний, ідентифікаційний та компаративний

фрейми». Дослідниця стверджує, що «цільовий та вихідний компонент активно взаємодіють у концептуальній метафорі» [1, с. 50].

Для пояснення функціонування концептуальної метафори у політичному дискурсі розглянемо спочатку трактування поняття політичного дискурсу (далі – ПД) як такого. У лінгвістичній науці немає універсального визначення політичного дискурсу. Зокрема, інтерпретації цього терміна часто ґрунтуються на теоретичних засадах базової концепції «дискурсу». В широкому розумінні політичний дискурс – це виняткова форма політичної та соціальної діяльності, яка визначається як поєднання мовних актів у політичних дискусіях і правилах публічної політики, які сформовані за наявними традиціями та перевірені досвідом. Т. ван Дейк у своєму дослідженні стверджує: «Політичний дискурс передбачає потребу в управлінні суспільством, що може бути досягнуто через самореалізацію політика щодо отримання влади за допомогою певних стратегій і тактик» [11, с. 82]. Отже, ПД – це специфічний акт взаємодії між суб'єктом політики (політиком, урядом чи парламентом) та політичним об'єктом (виборцем, аудиторією, електоратом). Н.В. Кондратенко виокремлює низку аспектів у дослідженні політичного дискурсу, зокрема «.дослідження форми (письмової чи усної); дослідження мети (мотиваційної, інформаційної, експресивної та спонукальної); дослідження сфери діяльності (PR, телевізійна, газетна, журнальна та радіореклама); дослідження динаміки (безпосередньо або опосередковано); дослідження адресатного чинника («масово адресований»), дослідження сфери функціонування («телевізійна, газетно-журнальна, радіореклама, PR»...)» [2, с. 152].

Під усним ПД розуміють інтерв'ю з політиками, їхні виступи, офіційні заяви, але політичні тексти, опубліковані через ЗМІ, включаються до письмового ПД. Політичним дискурсом ми також вважаємо агітаційні листівки, буклети, графічні тексти та поштову кореспонденцію. Крім того, кожен матеріал, який стосується політики, слід називати «політичним дискурсом». Інші ситуації, як-от заклики стати на чийсь бік на виборах чи референдумах, коли народ повинен сам вибрати шлях майбутнього розвитку, все ще залишаються значною мірою напруженими, оскільки аудиторія стоїть перед вибором, а отже, несе за нього відповідальність. Тим не менш автори дискурсу мають набагато більше свободи висловлювати свої емоції з приводу того, що відбувається, використовувати стилістичні засоби вираження. Такі засоби вираження в такому масштабі ситуації найменше пов'язані з напругою їх учасників. До них належать святкування перемоги одного з кандидатів у президенти на виборах або церемонія інавгурації нового президента. Дискурс, відповідний їм, «... є найбільш строкатим, насиченим стилістичними засобами, висуваючи на перший план цінності суспільства та ідею єдності нації...» [11, с. 36].

Вивчення як усного, так і письмового ПД базується на багатьох факторах, але концептуальний фактор є особливо важливим, оскільки відповідна організація понять у ПД забезпечує його успіх. Таким чином, концептуальні метафори спрощують складні політичні ідеї, відображаючи їх на знайомому повсякденному досвіді. Основними прикладами такого відображення є:

1. Політика як війна: політичне змагання розглядається як битва (наприклад, «стратегія кампанії», «атака на опонентів»). Ця метафора підкреслює конфлікт і позиціонує провідних політиків як супротивників. Нація як сім'я: проектує сімейні ролі на політичні суб'єкти (наприклад, «батьки-засновники», «батьківщина»). Це сприяє емоційній прихильності та почуттю єдності або захисту. Економіка як здоров'я: пов'язує економічні умови зі здоров'ям тіла (наприклад, «відновлення економіки», «фінансове здоров'я»).

Також варто наголосити на тому аспекті, що концептуальна метафора виконує риторичні функції та несе у собі когнітивний вплив. Згідно з К. Гартом, «метафора впливає як на те, як відбувається комунікація в політиці, так і на те, як вона сприймається» [5, с. 50]. Для підтвердження цієї тези доцільно навести такі приклади, як:

2. Фреймінг-ефекти: розглядаючи оподаткування як тягар («податкові пільги»), політики можуть схилити громадську думку проти податкової політики. У такому підході громадяни можуть робити той вибір, який був представлений певним політиком. Якщо поданий вибір – це програш, то і думка населення буде негативна. Проте якщо у своїй промові політичний діяч налаштує публіку на думку, що податки – це обов'язок кожного, то загальнонародна думка буде позитивною і прихильною.

3. Емоційний резонанс: метафори кризи, як-от «економічний крах», викликають страх і терміновість, що часто призводить до громадської підтримки радикальних заходів. Вдаючись до таких наративів, політичні лідери можуть створити серед широкої аудиторії певний тон настрою шляхом імплементації пропагандистської інформації. Обов'язковою умовою подачі такої інформації є контент з високою емоційністю.

Ще однією важливою характеристикою концептуальної метафори у політичному дискурсі є міжкультурні варіації. Тоді як деякі метафори універсальні, інші залежать від конкретної культури. Наприклад, метафора «нація як сім'я» по-різному резонує в колективістських культурах (Китай, Індія) порівняно з індивідуалістичними культурами (США, Великобританія). Політичні системи також впливають на метафоричне використання; авторитарні режими часто використовують метафори, що підкреслюють єдність і силу (наприклад, «сильний лідер», «нація-фортеця»).

Яскравими прикладами можуть слугувати реальні політичні ситуації у світі.

Випадок 1: президентські дебати у США. Аналіз дебатів між кандидатами показує велику залежність від конфліктних метафор (наприклад, «боротьба за середній клас», «перемога в майбутньому»). Ці метафори підкреслюють конкуренцію та стійкість.

Випадок 2: кампанії Brexit. Дискурс Brexit використовував такі метафори, як «повернення контролю» і «звільнення від ланцюгів», представляючи ЄС репресивною сутністю, а Великобританію – звільненою особистістю. Окрім того, були виділені і концептуальні метафори, як-то: *Brexit is Battle*, *Brexit is Game*, *Brexit is*

Great Leap, Brexit is Apocalypse, які чітко здійснюють мовну репрезентацію опису й оцінки дійсності.

Випадок 3: дискурс про зміну клімату. У політичних дебатах навколо зміни клімату часто використовуються такі метафори, як «планета під загрозою» або «ризик для людей», які розглядають екологічні проблеми як термінові кризи, що вимагають негайних дій [10].

Наведені приклади свідчать, що когнітивний простір моделі концептуальної метафори складається із базових концептів, зв'язок яких забезпечує символічний складник. Як правильно зауважує П. Чілтон, «у політичному дискурсі якраз символ здійснює смислову відкритість метафори, вміщаючи у собі елементи культури» [4, с. 53]. Такий символ наповнює культурний фон метафори і спонукає публіку до розумової діяльності. Політичний дискурс крізь призму метафоризації характеризується емоційністю та формуванням необхідної думки. У політичних промовах концептуальна метафора допомагає створити та розшифрувати вислови та речення у чіткі сполуки інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Концептуальні метафори є незамінними інструментами в політичному дискурсі, формуючи не лише комунікацію, але й пізнання та суспільне сприйняття. Це дослідження підкреслює їхню центральну роль у формуванні політичних наративів і підкреслює необхідність подальшого вивчення їхнього міжкультурного застосування та еволюції у відповідь на глобальні політичні зміни.

Майбутні дослідження мають бути зосереджені на:

- розробці автоматизованих засобів аналізу метафор у великих корпусах політичних текстів;
- лонгітюдних дослідженнях для відстеження того, як використання метафори змінюється з часом у відповідь на зміну політичного контексту;
- порівняльному аналізі використання метафор у нових політичних рухах, таких як екологічний активізм і цифровий популізм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаботинська С.А. Синтаксична метафора у світлі граматики конструкцій. *Studia Philologica*. 2012. № 1. С. 43–51.
2. Кондратенко Н.В. Український політичний дискурс : монографія / Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Одеса : Чорномор'я, 2007. С. 150–155.
3. Лакофф Д., Джонсон М. Метафори, якими ми живемо / пер. з англ. Н. Климчук, О. Головіна. Київ : Основи, 2004. 280 с.
4. Chilton P. Analyzing political discourse: theory and practice. Routledge, 2004. 226 p. ISBN 0-415-31472-0.
5. Hart C. Critical discourse analysis and cognitive science: New perspectives on immigration discourse. Palgrave Macmillan, 2010. 219 p. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230299009>.
6. Kövecses Z. Metaphor: a practical introduction. Oxford University Press, 2010. 375 p. ISBN-13: 978-0195374940.

7. Lakoff G. Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate. Chelsea Green Publishing, 2004. 144 p. ISBN-13: 978-1931498715.
8. Musolff A. Political metaphor analysis: discourse and scenarios. London : Bloomsbury Academic, 2016. 194 p. ISBN: 978-1-4411-6066-0.
9. Semino E. Metaphor in discourse. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 247 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816802.015>.
10. The United Nations. Guterres: The IPCC Report is a code red for humanity. URL: <https://unric.org/en/guterres-the-ipcc-report-is-a-code-red-for-humanity/> (дата звернення: 12.11.2024).
11. Van Dijk T.A. Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge University Press, 2006. 282 p. ISBN-13: 978-0521895590.

REFERENCES

1. Zhabotynska, S.A. (2012). Syntaksychna metafora u svitli hramatyky konstruktshii [Syntactic metaphor in the light of construction grammar]. *Studia Philologica*, (1), 43–51 [in Ukrainian].
2. Kondratenko, N.V. (2007). Ukrainskyi politychnyi dyskurs: monohrafiia [Ukrainian political discourse: Monograph]. Odessa National University named after I.I. Mechnikov. Odesa: Chornomor'ia, 150–155 [in Ukrainian].
3. Lakoff, D., & Johnson, M. (2004). Metafory, yakymy my zhyvemo [Metaphors we live by] / N. Klymchuk & O. Holovina (trans.). Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
4. Chilton, P. (2004). Analyzing political discourse: Theory and practice. Routledge. ISBN 0-415-31472-0.
5. Hart, C. (2010). Critical discourse analysis and cognitive science: New perspectives on immigration discourse. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230299009>.
6. Kövecses, Z. (2010). Metaphor: A practical introduction. 2nd ed. Oxford University Press. ISBN-13: 978-0195374940.
7. Lakoff, G. (2004). Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate. Chelsea Green Publishing. ISBN-13: 978-1931498715.
8. Musolff, A. (2016). Political metaphor analysis: Discourse and scenarios. Bloomsbury Academic. ISBN: 978-1-4411-6066-0.
9. Semino, E. (2008). Metaphor in discourse. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816802.015>.
10. The United Nations. (2024, November 10). Guterres: The IPCC report is a code red for humanity. Retrieved from: <https://unric.org/en/guterres-the-ipcc-report-is-a-code-red-for-humanity/>.
11. Van Dijk, T.A. (2006). Discourse and context: A sociocognitive approach. Cambridge University Press. ISBN-13: 978-0521895590.